

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ОСВІТНИХ ЦЕНТРІВ У КРАЇНАХ БЛИЗЬКОГО СХОДУ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ: СУЧАСНИЙ ЕТАП ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

На початку XXI ст. каталізуючими чинниками транснаціоналізації вищої освіти стали її комерціалізація та внутрішньогалузева конкуренція. Кількість кампусів-філій, спільних освітніх програм, угод про франчайзинг суттєво зросла водночас із збільшенням набору міжнародних студентів та міжнародного педагогічного персоналу ЗВО. Однією з актуальних тенденцій сьогодення є створення успішних і конкурентоспроможних регіональних освітніх центрів (РОЦ) у країнах Близького Сходу та Південно-Східної Азії, відповідно до якої зазначені країни намагаються позиціонувати себе як центри фінансів, комунікацій і транспорту, обробної промисловості, моди й освіти.

На думку Ф. Альтбаха (P. Altbach), уряди країн засновують освітні центри, які і називаються «освітніми хабами» (educational hubs), з метою приваблення провідних університетів світу та міжнародних студентів до своєї країни. Стимулами, якими уряди цих країн зацікавлюють відомі університети із розвинених країн світу створювати стратегічні альянси і відкривати філії, стають насамперед: спрощений доступ до освітнього ринку в регіоні, суттєві державні інвестиції, прискорений розвиток інфраструктури, відносно невисока орендна плата [1, 7-10]. Експерти Департаменту освітнього адміністрування і політичних досліджень Університету Нью-Йорк, К. Кінзер (K. Kinser) і Дж. Лейн (J. Lane), переконані, що термін «освітній центр/хаб» передбачає широкий набір стратегій, більшість з яких спрямована на розвиток приватної освіти й міжнародну діяльність кампусів університетів. До «освітніх центрів» можуть відноситися різні комбінації з національних організацій, міжнародних кампусів і закордонних партнерств різного роду [2, 18]. Дж. Найт (J. Knight) використовує тлумачення поняття «освітній центр/хаб», розроблене на основі конструктивістського підходу, як цілеспрямовані й сплановані зусилля щодо формування критичної маси місцевих і міжнародних суб'єктів, стратегічно залучених до ініціатив у сфері освіти, професійної підготовки, виробництва знань та інновацій [3,233].

До найвідоміших нині РОЦ експерти зараховують: «Глобальні університети», створені у 1997 р. в Сінгапурі; «Містечко знань Дубаї», створене в 2003 р. в Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ); «Місто освіти», відкрите в 2001 р. в Катарі; «Місто вищої освіти», що розпочало свою роботу в 2006 р. в

Бахрейн та «Місто освіти Куала Лумпур», що відкрилося в 2006 р. у Малайзії. Розглянемо особливості їх створення відповідно до державної політики цих країн. Метою заснування Міжнародного міста освіти у *Дубаї (ОАЕ)* стало залучення філій іноземних університетів для навчання і підготовки іноземних студентів для подальшої їх зайнятості на новостворених інноваційних об'єктах економіки знань держав Перської Затоки. Іноземні освітні інститути та компанії спільно розміщені в економічній зоні з привабливими фінансово-податковими умовами. *Катар (ОАЕ)* застосував інший підхід, спонсорує шість американських ЗВО та один університет Великої Британії для організації навчання студентів Катару і сусідніх країн. Цей проект повністю фінансується Фондом Катару і тому його важко відтворити в іншій країні або регіоні. Мета проекту - позиціонувати Катар в якості регіонального центру високоякісної освіти, допомогти країні та регіону підготувати кадри для розвитку суспільства на основі економіки знань. У межах проекту «Глобальні університети» в *Сінгапурі* було запрошено зарубіжні університети для створення РОЦ. Сінгапур давно і тісно співпрацює з Массачусетським технологічним інститутом США за спеціальною «Програмою розвитку» і тому створює освітні центри згідно з американською моделлю, тобто, максимально об'єднуючи освіту та дослідження у всіх можливих для цього формах. Малайзія, Гонконг, Бахрейн і Ботсвана також заявили про свої плани створити центри освіти регіонального масштабу й розгорнули амбітні плани з рекрутингу кращих іноземних студентів та викладачів [4,14].

Аналіз діяльності зазначених РОЦ засвідчив, що вони мають схожі риси, але водночас відрізняються відповідно до мети створення, принципів організації та видів діяльності. За цими критеріями можна умовно поділити усі РОЦ на три різних види, а саме: студентський центр, освітньо-підготовчий центр, центр знань та інновацій. Так, *студентський центр (student hub)* є переважаючим видом РОЦ, який спеціалізується на залученні до країни іноземних студентів з метою інтернаціоналізації місцевої вищої освіти, отримання доходів і створення міжнародного профілю й репутації регіону. За цим сценарієм передбачається робота переважно місцевих ЗВО, хоча іноді беруть участь і філії іноземних. У цьому випадку існує національна стратегія з рекрутингу студентів, але окремі інститути самі набирають студентів на освітні програми. Ключовою метою діяльності *освітньо-підготовчого центру (educational and training hub)* є: підготовка фахівців для місцевих і регіональних компаній; забезпечення зростання доступу до високоякісної освіти для місцевих й іноземних студентів; демонстрація «кращих освітніх практик» іноземних ЗВО; встановлення геополітичного статусу регіону. У деяких випадках більшість академічних та навчальних центрів і компаній розміщені в єдиній географічній

зоні з метою спільного використання необхідних ресурсів, для взаємодії один з одним і з промисловими підприємствами. Натомість *центри знань та інновацій (knowledge and innovation hub)* відповідають не лише за освіту, а й за виробництво, поширення знань та інновацій. Іноземні дослідницькі інститути й компанії з кращими рейтингами у своїй галузі на вигідних умовах залучаються для створення центрів з метою співпраці з іноземними та місцевими ЗВО, а також тренінговими компаніями для підготовки талановитих і досвідчених фахівців. Основними завданнями таких центрів є: допомога у створенні економіки знань і послуг; навчання і перепідготовка фахівців; залучення іноземних інвестицій, посилення конкурентоспроможності економіки регіону. Співпраця між головними гравцями - іноземними й місцевими компаніями, дослідницькими центрами, освітніми установами розглядається провідним чинником створення центрів знань та інновацій [3, с.234-236].

Отже, стратегічні ініціативи урядового й неурядового секторів країн Близького Сходу та Південно-Східної Азії у першому десятилітті XXI ст. зосередилися переважно, на посиленні державної підтримки сектору вищої освіти, формуванні стратегічного партнерства між профільними (освітньо-науковими) і непрофільними зацікавленими особами, розширенні маркетингових підходів до популяризації транснаціональної вищої освіти, підвищенні й розширенні соціальних гарантій для іноземних студентів з метою їх приваблення до університетів, визнанні транснаціональної вищої освіти рушійною силою глобального поступу країни та її лідерства у регіоні.

Список використаних джерел

1. Altbach P. Is mere a future for branch campuses? / P. Altbach // International Higher Education. – 2011. – № 65. – P.7 – 10.
2. Kinser K., Lane J. Deciphering "Educational Hubs" Strategies: Rhetoric and Reality / K. Kinser, J. Lane // International Higher Education. – 2010. –№ 59. – P.18–19.
3. Knight J. Education Hubs: A Fad, a Brand, an Innovation? / Jane Knight // Journal of Studies in International Education. – 2011. – № 15 (3). – P.221–240.
4. Knight J. Internationalization: Three Generations of Crossborder Higher Education / Jane Knight. - India International Centre: Occasional Publication 38. – New Delhi: ІІС, 2013. –32 p.